

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ Ν.Ε. ΓΛΩΣΣΑΣ

Β ΤΑΞΗ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΔΙΑΡΚΕΙΑ 120΄

A. ΚΕΙΜΕΝΟ

Αποτελεί άραγε σύμπτωση ότι η αντίληψή μας για τον χρόνο αλλάζει με την εμφάνιση μεγάλων ρολογιών στα καμπαναριά των μεσαιωνικών εκκλησιών (άρα, ο Θεός ορίζει τον χρόνο), ενώ οδηγούμαστε προς τη νεωτερική Ευρώπη; Η **αναβάθμιση** του ρόλου του ρολογιού στην καθημερινότητα των ανθρώπων ήταν αποτέλεσμα της κυριαρχίας της αρχής «ο χρόνος είναι χρήμα», δηλαδή ο χρόνος εργασίας του εργάτη είναι κέρδος για το κεφάλαιο. Αυτή η αρχή επιβλήθηκε όταν ξεκίνησε η κυριαρχία της καπιταλιστικής παραγωγής, θεμέλιο της οποίας είναι ένα τμήμα του χρόνου του εργαζόμενου να δαπανάται για την απόσπαση υπεραξίας υπέρ του κεφαλαίου. Τότε ήταν και που η καταναγκαστική εργασία από **ποινή** για το προπατορικό αμάρτημα άρχισε να εντοπίζεται σαν ευλογία Θεού! Από αυτή την άποψη, είναι λάθος να κάνουμε λόγο σήμερα για επιστροφή στον Μεσαίωνα και τη φεουδαρχία. Μάλλον για επιστροφή στον πιο άγριο καπιταλισμό πρόκειται.

Λίγο αργότερα, το πέρασμα στη βιομηχανοποίηση της παραγωγής συνέπεσε και με τη νευτώνεια εικόνα για τον κόσμο ως ένα «καλοκουρδισμένο ρολόι». Παρ' όλο που αυτό καθόρισε και τη σχέση εργασίας – χρόνου, τόσο η Βιομηχανική Επανάσταση όσο και η συνεπαγόμενη οργάνωση της παραγωγής δεν ήταν προϊόν κάποιας αντίληψης περί λειτουργίας του κόσμου «σαν καλοκουρδισμένο ρολόι» ή της όποιας άλλης **αντίληψης**. Άλλωστε δεν είναι οι ιδέες που καθορίζουν την πραγματικότητα αλλά το αντίστροφο: η πραγματικότητα είναι που γεννά τις ιδέες. Η βιομηχανική οργάνωση της παραγωγής, ο τεϊλορισμός, ο φορντισμός, ο τογιοτισμός, όλα είναι μορφές οργάνωσης που διαμορφώθηκαν έπειτα από την είσοδο της μηχανοποίησης στην εργασία.

Αναμενόμενο θα ήταν η μηχανοποίηση της εργασίας να απαλλάξει τον άνθρωπο από τα υπέρογκα και πολύωρα καθήκοντα του. Στις μέρες μας όμως παρατηρούμε την ολοένα και ογκούμενη μείωση του ελεύθερου χρόνου. Παρ' όλους, λοιπόν, τους εργατικούς αγώνες και τις όποιες τεχνολογικές **εξελίξεις** στα μέσα παραγωγής, η μείωση του εργασιακού χρόνου δεν συντελείται προς όφελος του ελεύθερου χρόνου των εργαζομένων. Ωστόσο, το πέρασμα στο οκτάωρο από τα βάνουσα ωράρια τα οποία εφαρμόζονταν ακόμη και σε ανήλικα παιδιά, είναι βέβαιο ότι οφείλεται σε αυτούς τους αγώνες.

Το ζήτημα όμως που προκύπτει στις μέρες μας αναφορικά με τη διάρκεια και αξιοποίηση του ελεύθερου χρόνου είναι το γεγονός ότι η δυνατότητα απελευθέρωσης ζωντανής εργασίας που προσφέρει στον άνθρωπο η αυτοματοποίηση και η μετατροπή της επιστήμης και της τεχνικής σε άμεσες παραγωγικές δυνάμεις, δεν αξιοποιούνται προς όφελος των εργαζομένων. Αντίθετα, μεταφράζονται από το κεφάλαιο (το οποίο θρέφεται μόνον από τη ζωντανή εργασία) σε ανεργία και ένταση της εκμετάλλευσης, για όσους συνεχίζουν να εργάζονται.

Συνοψίζοντας, λοιπόν, δεν θα μπορούσα να μην αναφερθώ στο «Δικαίωμα στην τεμπελιά» του Λαφάργκ, ο οποίος ουσιαστικά επιτίθεται και στον ίδιο τον εργάτη που δεν διεκδικεί το δικαίωμά του στον ελεύθερο χρόνο, με αποτέλεσμα να πέφτει θύμα εκμετάλλευσης από τον ίδιο τον εαυτό. Με τον όρο τεμπελιά εννοούμε την κυριαρχία του ελεύθερου χρόνου και όχι την κυριαρχία της οκνηρίας, όπου ο ελεύθερος χρόνος νοείται ως μια πολυποικίλη και όχι **μονομερής** ελεύθερη δραστηριότητα. Άλλωστε, μην ξεχνάμε πως η απόφαση του ζεύγους Λαφάργκ να δώσουν τέλος στη ζωή τους, όταν έφθασαν στα γηρατεία, πάρθηκε, επειδή δεν θα είχαν πια τη δυνατότητα να αξιοποιούν τον χρόνο τους ελεύθερα και ολοκληρωτικά.

Γιώργος Ρούσης, Συγγραφέας

[Διασκευή & Φιλολογική επιμέλεια: Τσιούκα Βασιλική, Φιλόλογος]

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1.α Να δώσετε έναν τίτλο στο παραπάνω κείμενο. (5 Μονάδες)

1.β Να δώσετε από έναν **πλαγιότιτλο** σε **κάθε** παράγραφο του παραπάνω κειμένου. (20 Μονάδες)

2.α Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία λέξη: **μονομερής, εξελίξεις, αντίληψης, αναβάθμιση, ποινή** (5 Μονάδες)

2.β. Να εντοπίσετε τους συνεκτικούς τρόπους της τελευταίας παραγράφου του κειμένου «**Συνοψίζοντας ...ελεύθερα και ολοκληρωτικά.**» (5 Μονάδες)

2.γ. Να αναγνωρίσετε τον τρόπο ανάπτυξης της 2^{ης} παραγράφου «**Λίγο αργότερα ... από την είσοδο της μηχανοποίησης στην εργασία.**» (5 Μονάδες)

2.δ Να αναπτύξετε το περιεχόμενο της ακόλουθης φράσης μέσα από το κείμενο: «**...ο οποίος ουσιαστικά επιτίθεται και στον ίδιο τον εργάτη που δεν διεκδικεί το δικαίωμά του στον ελεύθερο χρόνο, με αποτέλεσμα να πέφτει θύμα εκμετάλλευσης από τον ίδιο τον εαυτό.**» (10 Μονάδες)

Γ. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΛΟΓΟΥ

Στις μέρες μας ολοένα και συχνότερα ακούγεται συχνά από πολλούς το παράπονο ότι δε βρίσκουν ελεύθερο χρόνο για περισυλλογή και ανασυγκρότηση. Να γράψετε ένα δοκίμιο 300-350 λέξεων με τίτλο: «Η Διαχείριση του ελεύθερου στη σύγχρονη εποχή».

Αφού αναφερθείτε στην αξία του ελεύθερου χρόνου για το άτομο και την κοινωνία, να διατυπώσετε τη γνώμη σας σχετικά με το που οφείλεται το φαινόμενο αυτό καθώς και τι μερίδιο ευθύνης, πιστεύετε, ότι φέρει το ίδιο το άτομο για τον τρόπο διάθεσης και διαχείρισης του χρόνου του; Μην παραλείψετε, επίσης, να σχολιάσετε την ευθύνη της πολιτείας τόσο για τη διασφάλιση του ελεύθερου χρόνου όσο και την εξασφάλιση της δυνατότητας για αξιοποίησή του σε όλους τους πολίτες.

(50 Μονάδες)

Καλή επιτυχία!

